

Annie Ernaux

A szégyen

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:
Annie Ernaux: *La honte*
Éditions Gallimard, Paris, 1997

© Éditions Gallimard, Paris, 1997
Hungarian translation © Lőrinszky Ildikó, 2025

Apám egy júniusi vasárnap kora délutánján meg akarta ölni az anyámat. Én szokás szerint elmentem a háromnegyed tizenkettőkor kezdődő misére. Süteményt kellett hazavinnem a cukrásztól, akinek a kereskedőnegyedben, vagyis abban az ideiglenes épületegyüttesben volt a műhelye, amelyet a háború után húztak fel, az újjáépítési munkák befejezésére várva. Hazatérve levetettem az ünneplőmet, és bebújtam egy könnyen mosható ruhába. Miután elmentek a vásárlók, lehúztuk a szatócsbolt kirakatán a rolót, ettünk, és közben bizonyára hallgattuk a rádiót, mert abban az órában egy humoros adás ment, *A bíróság* volt a címe, és Yves Deniaud balszerencsés kisembert alakított benne, akit egy mekegő hangú bíró folyton nevetséges gáztettekkel vádolt, és komikus büntetéseket szabott ki rá. Anyámnak rossz volt a kedve. Alighogy leült az asztalhoz, veszekedni kezdett apámmal, és ez így ment végig az ebéd alatt. Leszedte az edényt, letörölte a viaszosvászon terítőt, de továbbra is

szemrehányásokkal árasztotta el apámat, s közben, mint mindig, amikor bosszús volt, fel-alá járkált a kávézó, a szatócsbolt és az emeletre vezető lépcső közé szorult apró konyhában. Apám ülve maradt az asztalnál, nem felelt, fejét az ablak felé fordította. Hirtelen görcsös remegés futott végig rajta, és fújtatni kezdett. Felállt, és láttam, hogy megragadja anyámat, bevonszolja a kávézóba, és olyan rekedt hangon kiabál, amit még sosem hallottam tőle. Felmenekültem az emeletre, és levettem magam az ágyra, fejeimet egy párnába fúrva. Aztán hallottam, hogy anyám azt üvölti: „Lányom!” A kávéház melletti pincéből jött a hangja. Lerohantam a lépcső alá, és teli tüdőből kiabáltam: „Segítség!” A rosszul megvilágított pincében apám anyám vállát vagy nyakát szorongatta. Másik kezében a favágáshoz használt fejszét tartotta, amelyet a tárolására rendszeresített fatuskóból rántott ki. Ettől kezdve már csak a sírásra és a kiabálásra emlékszem. Aztán mindhárman újra együtt vagyunk a konyhában. Apám az ablaknál ül, anyám állva maradt a tűzhely mellett, én meg a lépcső alján kuporgok. Képtelen vagyok abbahagyni a sírást. Apám nem tért teljesen magához, remegett a keze, és nem lehetett ráismerni a hangjára. Azt ismételte, „miért sírsz, téged nem bántottalak”. Emlékszem, hogy azt mondtam: „Rontást hozol rám.” Anyám azt mondta:

„Elég legyen már!” Aztán hármásban biciklizni mentünk a környékre. Amikor hazaértünk, a szüleim újra kinyitották a kávézót, mint minden vasárnap este. Soha többé nem tértünk vissza a történetekre.

1952. június 15. volt. Gyerekkorom első olyan dátuma ez, amelyre pontosan emlékszem. Korábban a napok, dátumok észrevétlenül siklottak egymás után, az iskolatáblára és a füzetekre feljegyezve.

Később néhány férfinak azt mondtam: „Alig tizenkét éves koromban apám meg akarta ölni az anyámat.” Csak akkor kíváncszott ki belőlem ez a mondat, ha szerelmes voltam beléjük. Mindegyikük elhallgatott, amint kimondtam. Láttam, hogy hibáztam, hogy nem tudnak mit kezdeni ezzel a dologgal.

Először írom le ezt a jelenetet. Ezt egészen máig lehetetlennek éreztem, még egy magánnaplóban is. Mintha tiltott cselekedet lett volna, az óhatatlanul bekövetkező büntetéssel. Talán azzal, hogy soha többé nem tudok semmit írni. (Az előbb valamiféle megkönnyebbülést éreztem, amikor megállapítottam, hogy ugyanúgy írok tovább, mint azelőtt, hogy nem történt semmi rettenetes.) Amióta sikerült szavakba

öntenem ezt a történetet, egyenesen az az érzésem, hogy szokványos eseményről van szó, amely sokkal gyakrabban előfordul a családokban, mintsem gondoltam volna. Lehet, hogy az elbeszélés, minden elbeszélés természetessé teszi a tetteket, még a legdrámaibb tetteket is. De mivel bennem mindig szavak és mondatok nélküli képként maradt meg ez a jelenet, a szeretőimnek mondottakat leszámítva idegennek, már-már oda nem illőnek érzem a szavakat, amelyekkel leírtam. Másoknak szóló jelenet lett belőle.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Nyomta és kötötte az Alföldi Nyomda Zrt., 2025-ben
Felelős vezető György Géza vezérigazgató

Felelős szerkesztő Orzós Ágnes
Kézirat-előkészítő Tomka Eszter
Korrektor Hradeczky Móni
A borítót Árvai Judit,
a könyvet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 9381
Plantin betűtípusból szedve
ISBN 978-963-14-4593-0